

Sygn. akt I CSK 3892/22

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa R. Z.

przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.

Oddział w Polsce

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt I ACa [...],

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację pozwanego [...] Banku w W.- Oddział w Polsce z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z 8 października 2020 r., którym oddalone zostało powództwo R. Z. o zapłatę kwoty 29 564,18 zł oraz 31 661,64 CHF wraz z ustawowymi odsetkami.

W apelacji pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa jako bezzasadnego, jednak nie z tej przyczyny, że wierzytelność pozwanego o zwrot kwot wypłaconych na podstawie umowy kredytu jest wyższa od wierzytelności strony powodowej o zwrot zapłaconych przez nią rat kapitałowo-odsetkowych. Jego *gravamen* został uzasadniony niekorzystną sytuacją procesową, wynikającą z uznania umowy kredytowej łączącej strony za nieważną, a rzutującą na ewentualność dochodzenia dalszych roszczeń z tego tytułu,

zważywszy również na przyjęcie przez sąd pierwszej instancji określonych rozliczeń finansowych na tle tej umowy.

Sąd drugiej instancji, podobnie jak Sąd Okręgowy, uznał, że łącząca strony umowa o kredyt hipoteczny indeksowany do franka szwajcarskiego jest nieważna. Odmienne jednak oba Sądy oceniły skutki tej nieważności w zakresie rozliczenia stron umowy.

Sąd Okręgowy uznał bowiem, że w sprawie zastosowanie znajdują przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, właściwe do rozliczenia umowy dwustronnej zobowiązującej i odpłatnej - świadczenia nienależnego. Sąd ten ustalił, że powód otrzymał kredyt w kwocie 208 000 zł, natomiast w ciągu 10 lat poprzedzających wniesienie pozwu spełnił ciążące na nim wobec kredytodawcy zobowiązanie w wysokości 153 995 zł. Nie wykazał zatem powód spełnienia przesłanek domagania się zapłaty jakiegokolwiek kwoty od pozwanego, przy żądaniu opartym na nieważności umowy. Za błędne Sąd pierwszej instancji uznał założenie, że wskutek nieważnej umowy kredytu obie strony mogą być jednocześnie względem siebie zubożone i przyjął, iż zubożona jest tylko ta strona, która świadczyła w pieniądzu więcej, niż uzyskała w związku z tym świadczeniem od strony przeciwnej.

Sąd Apelacyjny w Katowicach stwierdził natomiast, że w sprawie nie został zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut potrącenia, ani też nie wniesiono powództwa wzajemnego, co pozwalałoby na rozliczenie ewentualnych, konkretnych należności pozwanego względem powoda w ramach zgłoszonego przez niego powództwa. Sąd odwoławczy wskazał, że jeżeli umowa kredytowa nie wiąże stron, to konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu umowy, które jednak powinny zostać zgłoszone w stosownym trybie do rozpoznania. Strona pozwana nie dokonała takiego zgłoszenia, jednak strona powodowa nie wniosła środka zaskarżenia od wyroku sądu pierwszej instancji, z wszelkimi tego konsekwencjami.

W skardze kasacyjnej pozwany wniósł o uchylenie w całości wyroków Sądów obu instancji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W posumowaniu zarzutów

kasacyjnych skarżący podniósł, że zarzucone naruszenia prawa doprowadziły do oddalenia jego apelacji i przyjęcia, iż „Sąd Okręgowy prawidłowo przesłankowo ustalił nieważność łączącej strony procesu umowy kredytu, prawidłowe zaś rozstrzygnięcie w tym przedmiocie doprowadziłoby do oddalenia powództwa w całości z uwagi na brak przesłanek do przyjęcia nieważności umowy kredytu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie ze stanowiskiem zajęтым w uchwale składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r. - zasada prawna - III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108, jednym z warunków dopuszczalności środka zaskarżenia w postępowaniu cywilnym jest interes prawny w zaskarżeniu, dla którego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*). Stan taki istnieje wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest obiektywnie w sensie prawnym niekorzystne dla skarżącego, ponieważ z punktu widzenia jego skutków związanych z prawomocnością materialna skarżący nie uzyskał ochrony prawnej, którą zamierzał osiągnąć przez swoją aktywność w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia. Skarżącemu, który nie wykazał pokrzywdzenia orzeczeniem, można zarzucić brak interesu prawnego w kwestionowaniu orzeczenia w celu uzyskania jego uchylecia lub zmiany. Pokrzywdzenie orzeczeniem musi oznaczać pokrzywdzenie jego sentencją, nie zaś jego motywami. Należy odrzucić zapatrywanie, że pokrzywdzenie występuje także wówczas, gdy zaskarżone orzeczenie jest wprawdzie zgodne z żądaniem skarżącego, jednakże nie zapewnia mu wszystkich możliwych korzyści, mimo użycia właściwego środka procesowego, lub nie jest zgodne z obowiązującymi przepisami, przez co podważa jego stabilność.

Zważyć należy, że skarga kasacyjna powinna być skierowana przeciwko wyrokowi sądu. Skierowanie jej przeciwko uzasadnieniu orzeczenia czyni środek ten niedopuszczalnym, nawet jeśli treść uzasadnienia miałaby mieć wpływ na ustalenie granic powagi rzeczy osądzonej. Nie można także uznać, że strona kierująca skargę wyłącznie przeciwko motywom wyroku ma interes prawny w jego zaskarżeniu, skoro interes ten wyraża się w potrzebie zmiany lub uchylecia zaskarżonego orzeczenia, a nie samej podstawy rozstrzygnięcia. Należy

podkreślić, że skarga kasacyjna od uzasadnienia wyroku jest niedopuszczalna także wówczas, gdy skarżący wprowadzie obejmuje nią sentencję wyroku, ale zaskarża orzeczenie w części dla niego korzystnej, a zarzuty wypełniające podstawy kasacyjne kieruje wyłącznie przeciwko uzasadnieniu (zob. postanowienie SN z 4 września 2009 r., III CZ 36/09, OSNC-ZD 2010 nr 2, poz. 60).

Odnosząc przedstawione uwagi do niniejszej sprawy, należ stwierdzić, że skarga pozwanego jest niedopuszczalna. Skarżący nie przedstawił żadnych argumentów, które miałyby przemawiać za tym, że doszło do jego pokrzywdzenia zaskarżonym skargą orzeczeniem i skarżący ma interes prawny w jego kwestionowaniu. W istocie pozwany podważa wyłącznie motywy wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach, oczekując zmiany ustalenia dotyczącego nieważności umowy kredytu, która łączyła strony. Zarzuty kasacyjne i ich uzasadnienie zmierzają w tym właśnie kierunku, co znajduje również odzwierciedlenie we wnioskach skargi. Zważywszy, że Sąd pierwszej instancji zgodnie z żądaniem pozwanego oddalił powództwo, nie ma podstaw do kwestionowania rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego, który oddalił apelację pozwanego.

Na marginesie jedynie należy zaznaczyć, że „przesłankowa” ocena danego stosunku prawnego, dokonywana w ramach powództwa o zasądzenia świadczenia lub jego części, nie wiąże sądu orzekającego w kolejnej sprawie dotyczącej innych świadczeń wynikających z tego samego stosunku prawnego. Przewidziana w art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku nie tworzy stanu związania innych sądów ustaleniami faktycznymi lub ocenami prawnymi, które legły u podstaw wydanego wcześniej orzeczenia dotyczącego tego samego stosunku prawnego. Przepis ten dotyczy wyłącznie ściśle rozumianego przedmiotu rozstrzygnięcia, wyrażonego w sentencji zapadłego w sprawie orzeczenia. Wyrok uwzględniający bądź oddalający powództwo o zapłatę oparte na twierdzeniu o nieważności umowy wiąże więc tylko co do rozstrzygnięcia w przedmiocie obowiązku zapłaty określonej kwoty z danego tytułu (zob. wyroki SN z 24 stycznia 2017 r., V CSK 164/16, niepubl. i z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22, niepubl.).

Z tych przyczyn, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego nie orzeczono, gdyż w odpowiedzi na skargę powód nie domagał się odrzucenia skargi, lecz wnosił o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie i z tymi jedynie wnioskami łączył swój wniosek o zasądzenie kosztów postępowania ze skargi.

[as]